

Harmen Mesker

Yijing Astrologie

Karakter, aanleg en levensloop
volgens het Chinese Boek der Veranderingen

河
洛
理
數

Omslag:

De achtergrondtekening is een tekening bij het gedicht *Zaochun Yewang* 早春野望, “In de vroege lente kijkend over het ongerepte land” van Wang Bo 王勃 (650-676):

江曠春潮白,	De rivier is breed, het springtij helder,
山長曉岫青.	De bergen zijn groot en in de schemering hun toppen donkergroen.
他鄉臨睨極,	Hij kijkt ver over het aangrenzende land;
花柳映邊亭.	De bloeiende wilg verbergt het naastliggende paviljoen.

Het ongerepte land wat de hoofdpersoon overziet benadrukt een positie ver van de bewoonde wereld, terwijl de rivier, het springtij en de bergen een terugkeer naar de maatschappij belemmeren. De bloeiende wilg is, samen met het springtij, het symbool van de lente, de tijd van vernieuwing en beginnend leven. Deze persoon trekt zich echter – al dan niet vrijwillig – terug, om te rusten in het verborgen paviljoen.

Het ‘spijsvat’, *ding* 鼎, welke het thema vormt van hexagram 50, was het symbool van door de Hemel toegekend leiderschap, het zogenaamde *tianming* 天命, het Mandaat des Hemels. Het kleine maar rijkelijk bewerkte exemplaar op de omslag stamt uit de Late Lente- en Herfstperiode (722-403 v.Chr.). (Ma 2008, p. 130-131)

Harmen Mesker

Yijing Astrologie

© 2012 Harmen Mesker

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

Disclaimer

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in deze uitgave. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontleen aan de teksten in dit boek. Gebruik is voor eigen verantwoordelijkheid. Voor vragen of opmerkingen kunt u zich richten tot de auteur, e-mail: harmen@itcn.nl.

Harmen Mesker

Yijing Astrologie

Karakter, aanleg en levensloop
volgens het Chinese Boek der Veranderingen

天地與我並生

而萬物與我為一

Hemel, aarde en ik werden gelijk geboren;

alle dingen en ik zijn één.

Zhuangzi

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Inleiding.....	11
1. Achtergrond Heluo Lishu	13
Chen Tuan 陳搏 (871-989)	13
Shao Yong 邵雍 (1011–1077).....	14
Werken met getallen	14
Heluo Lishu in het westen	15
Het basismateriaal	15
Het <i>ganzhi</i> 干支 systeem van tijdsindeling.....	15
De <i>Wuxing</i> 五行: de Vijf Bewegingen.....	16
De <i>Houtian Bagua</i> 後天八卦, de trigramcirkel van ‘ná de vereniging van Hemel en Aarde’	16
De <i>Xiantian Bagua</i> 先天八卦, de trigramcirkel van ‘vóór de vereniging van Hemel en Aarde’	17
De Luoshu 洛書, ‘het boek van de Luo rivier’	17
De Hetu 河圖, ‘de tekening van de He rivier’	17
Heluo Lishu op het zuidelijk halfrond.....	18
2. Achtergrond <i>bazi</i> -berekeningen.....	20
Stappenplan.....	20
Geboortetijd.....	20
Ware Plaatselijke Tijd (WPT).....	20
De <i>bazi</i> en de zonnekalender	21
3. Berekenen van de Ware Plaatselijke Tijd	22
Tijdzones en gegevens over tijdafwijkingen	22
Lengtegraad van de geboorteplaats	22
Boeken.....	23
Internet	23
Stap 1: het omzetten van de geboortetijd naar GMT	23
Stap 2: GMT omzetten naar WPT	24
Samenvatting	26
4. Omzetten van de Ware Plaatselijke Tijd naar <i>bazi</i>	27
Uitleg.....	27
De ‘vroeg rat-late rat’ controverse	28
Voorbeelden.....	29
5. Achtergrond hexagramberekeningen	31
De trigrammen, Stammen, Takken en hun getallen.....	31
Het belang van 25 en 30.....	33

	Het Paleis van Vijf.....	33
	De <i>Yuantang</i> 元堂, de beheersende lijn.....	35
	Hexagram 1 en 2, en de zonnewendes	36
6.	Omzetten van de bazi naar een hexagram.....	37
	Berekening	37
	Voorbeeld.....	40
7.	Jaarhexagrammen	42
	De <i>Da Xiang</i> 大象: de Grote Beelden.....	42
	Het <i>Houtian</i> 後天 hexagram	42
	De <i>San Zhizun Gua</i> 三至尊卦: de Drie Meest Verheven Hexagrammen.....	42
	De <i>Xiao Xiang</i> 小象: de Kleine Beelden.....	43
	Voorbeeld: jaarhexagrammen van Anton Heyboer.....	45
8.	Maand- en daghexagrammen.....	47
	Maandhexagrammen	47
	Daghexagrammen.....	48
9.	Betekenis van trigrammen en lijnen.....	49
	Trigrammen.....	49
	Drie soorten trigrammen.....	51
	De betekenis van de kerntrigrammen en de omhullende trigrammen.....	52
	Lijnen	52
10.	De tien geluks- en ongeluksfactoren	53
	Geluksfactoren.....	53
	Ongeluksfactoren	55
11.	Trigramveranderingen	57
	De Vijf Levenslotten.....	57
	De praktische kant van de Vijf Levenslotten	63
	De veranderingen	64
	Toepassing	73
12.	Versterkende en verzwakkende elementen.....	74
	De Maandelijkse Voorschriften	74
	Het hexagram en zijn seizoen	75
	<i>Yuan Qi</i> 元氣, 'Oorspronkelijke Qi'	76
	<i>Yuan Qi Xiang Fan</i> 元氣相反, 'omgekeerde Oorspronkelijke Qi'	77
	<i>Hua Gong</i> 化工, 'de Werking van de Natuur'	78
	<i>Hua Gong Fan</i> 化工反, 'Tegengestelde Werking van de Natuur'	79
	<i>De Shi</i> 得時, 'Gelukstijd'	80

	<i>De Shi</i> 得勢, 'Macht verkrijgen'	81
	Voorbeeld	86
13.	De <i>Wuxing</i>	88
	Trigrammen	88
	Takken	89
	De <i>Liu Qin</i> 六親, 'De Zes Relaties'	90
14.	De betekenis van het Hemelse en Aardse Getal.....	98
	De <i>xiuxi gua</i> 消息卦.....	98
	Het Hemelse Getal is 25	99
	Het Aardse Getal is 30.....	100
	Hemelse Getal meest zwak $H \leq 8$	100
	Aardse Getal meest zwak $A \leq 12$	101
	Hemelse Getal niet genoeg $H > 9 \leq 24$	101
	Aardse Getal niet genoeg $A > 18 \leq 29$	102
	<i>Yang</i> -getal te hoog $H > 40$	103
	<i>Yin</i> -getal te hoog $A > 50$	103
	Verkrijgt het midden (overeenstemmen met het seizoen)	104
	Drie graden bij de getallen en het toe- en afnemen der seizoenen	104
	Over 'inferieur', 'te groot' en 'verkrijgt het midden'	106
	Verweesd <i>yang</i> -getal met oneven restant $H > 25 < 40$ $A = 30$	107
	Verweesd <i>yin</i> schendt het yang-getal $A > 30 < 60$ $H = 25$	108
	Verweesd <i>yang</i> met even (restant) $H = 30, 40, 50$ $A = 30$	109
	Verweesd <i>yin</i> tegenover <i>yang</i> $H = 25$ $A = 40, 50, 60$	110
	<i>Yang</i> uit het midden $H \leq 24$ $A = 30$	112
	<i>Yin</i> uit het midden $H = 25$ $A > 18 \leq 28$	112
	Het sterke temt het zwakke $H = 30, 40, 50$ $A < 30$	113
	Het zwakke verweert zich tegen het sterke $H < 25$ $A = 30, 40, 50, 60$	114
	Harmonieuze getallen $H = 25$ $A = 30$	114
	Hemel en aarde beide zwak $H < 25$ $A < 30$	115
	<i>Yin</i> en <i>yang</i> bevechten elkaar $H > 25$ $A > 30$	116
15.	Interpreteren van jaar-, maand- en daghexagrammen	117
	Parallelhexagram en omkeerhexagram	117
	<i>Yuan Qi</i> (<i>Xiang Fan</i>).....	117
	De Huizen	118
	Trigrammen	119
16.	Casus-voorbeelden.....	121

Michael Jackson	121
Máxima Zorreguieta	128
Bijlagen	135
Bijlage A – Aangepaste Tabellen voor het Zuidelijk Halfrond	137
Bijlage B – Nederlandse Plaatsen.....	140
Bijlage C - Zonnekalender.....	145
Bijlage D – Werkbladen	341
Index.....	351
Bibliografie.....	353

VOORWOORD

Je kan aan de hand van je geboortedatum - en een aantal hierop eenvoudig los te laten berekeningen -, je *persoonlijke levenshexagram* verkrijgen. Zo'n levenshexagram loodst dan weer langs allerhande weetjes die er over je leven te kennen zijn, maar waarbij je dan in aanleg wel graag ziet, dat van berekeningen om tot zo'n hexagram te komen, direct het *correcte-* en *gedegen uitgewerkte* basismateriaal voorligt.

In dit laatste wordt met dit boek voorzien, maar daarmee is niet alles gezegd. Deze uitgave verschijnt dan ook 35 jaar na het enige eerder over het onderwerp gepubliceerde boek, maar van welke verhandeling inmiddels onder beoefenaren genoegzaam is komen vast te staan, dat zich daarin van meet af een aantal aperte misvattingen heeft opgehouden, zodat men nimmer met zekerheid kon stellen over diens juiste levenshexagram te beschikken.

Welnu, met zijn vertaling en systematische uitwerking van het eeuwenoude – en onder dit systeem liggende - manuscript Heluo Lishu 河洛理數: 'De Principes en Nummers van de He en Luo rivierdocumenten', bewerkstelligt Harmen Mesker zo'n kleine twee generaties na het uitkomen van *The Astrology of I Ching* van Sherrill en Chu, dat voor een ieder het alsnog *correct* uitwerken van het eigen levenshexagram binnen bereik ligt.

Dat werd hoog tijd. Zo had schrijver van dit voorwoord het inmiddels versleten boek van Sherrill en Chu ieder jaar wel een aantal keren uit zijn boekenkast gehaald, telkens in weer een poging er met dan nieuw verkregen inzichten alsnog 'soep' van te maken. Maar het boek bevatte teveel aanwijsbare kalendermisvattingen – om deze maar zo te duiden – en dus vond het telkenmale zijn weg terug tussen de andere boeken, alwaar het dan weer enige tijd vierkante centimeters boekenplank innam. Inmiddels heb ik mijn exemplaar van 'Sherrill en Chu' (hun boek zo door adepten wel gekoosnaamd) weer ter hand genomen, alleen nu staat het afgestoft naast het grondige werk dat je momenteel tussen de vingers klemt.

Ik stip daarbij graag de aanmerking *grondig* nog eens aan, omdat ik zo een aantal opeenvolgende zomers reeds op de hoogte was van de in aantocht zijnde telg, en had uitgezien naar diens tewaterlating. Alleen, het zou Harmen niet zijn als hij niet onder zeker slaaptekort aan het werk was. Ik kan je dan ook van de auteur melden dat hij beduidend langer op een enkel Chinees karakter kauwt dan op enige vork eten, dus grondig betekent precies dat en wanneer aldus opnieuw een reis naar de Leidse Universiteitsbibliotheek moest worden ondernomen om zaken alsnog na te vorsen, dan gebeurde dat ook en daar heb ik een paar keer bij staan kijken, mij bedenkend dat hetgeen ik zag, zo'n beetje de archeoloog niet zou misstaan. Er was nog net geen vergrootglas, veldboor of slaapzak mee gemoeid.

De plek waar wij elkaar op zo'n dag treffen, is stevast het treinstation ('hoi'), om dan verder ieder zijns weegs, zo tegen de avond het 'nou, eet smakelijk' over de gezamenlijke Chinese tafel te wisselen. Om maar te zwijgen dat al snel een dergelijk oog voor detail en uitwerking als in dit boek, binnen het veld van de Oosterse metafysica sowieso een verademing is, dan verder niet gesproken over de daarmee tot uitdrukking komende achting voor kunst en lezer.

Kortweg kan gesteld dat met het verschijnen van dit boek dan ook op zeker vlak het werk zal zijn verricht dat wij anderzijds zouden hebben verwacht in de genoemde Sherrill en Chu titel. In aanmerking genomen dat het aan de auteurs beschikbaar staande materiaal beduidend beperkt was, kan het auteurskoppel niet veel worden aangerekend en voorts kan van Wallace Andrew Sherrill (editor) en W.K. Chu (Zhu Wenguang 朱文光, vertaler) gezegd worden dat – voor het overige gedegen in vertaalwerk en navorsing –, hiaten in hun werk zullen zijn voortgekomen uit het gegeven dat zij in deze 'tak van sport' dan ook strikt genomen geen praktiserende beoefenaren waren.

Aangezien hun belangstelling voornamelijk zal zijn uitgegaan naar vertaalwerk werpt hun methode op punten teveel bezwaren op om nog tot een correct levenshexagram te geraken. Zouden zij tegenwoordig actief zijn en hebben be-

schikt over het overweldigende materiaal waaruit wij in onze tijd putten, dan valt niet te betwijfelen dat hun vandaag uit te brengen werk het onderhavige boek overbodig zou hebben gemaakt. Het is dus goed te weten dat inmiddels deze verfijningen – en waar van toepassing correcties – zijn aangebracht en ondergetekende merkt op dat de hier in het Nederlands gestelde tekst dan ook de enige in zijn soort is en dat het goed zou zijn indien metertijd een engelse versie het licht ziet, zodat hiervan de inhoud breeduit beschikbaar komt.

Wie meegaat aan de hand van de auteur, zal ook als beginner zijn persoonlijke levenshexagram verkrijgen. Daarbij zet je simpelweg je geboortedatum af tegen de binnen de Chinese tijdsrekening gehanteerde Tien Hemelse Stammen en Twaalf Aardse Takken, dan nog doorregen met basiskennis van de Acht Trigrammen, zodat daarin met deze titel ruim wordt voorzien. Het overige vind je in goed uitgewerkte opzoektabelen. Harmen's werk is dan ook door onze studenten – en ik weet dat ook van collega's – warm onthaald.

Tenslotte, als de lezer onderliggende kennis bezit van het Chinese Boek der Veranderingen *Yijing* 易經, maar verder ook nog praktiseert in de hier bij hun engelse benaming gegeven systemen van astrologie en divinatie, dan temeer zal dit boek een welkome aanvulling zijn op de bestaande kennis en vaardigheid. Met name nu voor het eerst in de professionele praktijk bij de begeleiding van studenten of cliënten de levenshexagrammen op correcte wijze aan het bestaande werkterrein kunnen worden toegevoegd:

- De Chinese astrologie Four Pillars of Destiny *Bazi* 八字), in de Xu Ziping 徐子平 stijl (ook: Four Pillars Destiny Analysis *Si Zhu Ming Lixue* 四柱命理學)
- Yijing Divination *Wen Wang Gua* 文王卦
- Plum Blossom Divination *Meihua Jishu* 梅花易數
- Xuan Kong Feng Shui (玄空風水), met name de Flying Star *Jiu Xing* 飛星 methode en de *Da Gua* 大卦 school
- Nine Star Ki Astrology *Jiu Xing Ming Li* 九星命理 en 9 Star Ki Divination *Jiu Gong Zhan Bu* 九宮占卜
- Chinese astrologie *Zi Wei Dou Shu* 紫微斗數

Inmiddels heeft onder begeleiding van Harmen Mesker via zijn Yijing Centrum Nederland reeds het nodige aan klas-sikale en online cursussen in Heluo Lishu kunnen passeren, waarbij velen – waaronder vaak doorgewinterde beoefena-ren - de draad van 'Sherrill en Chu' alsnog hebben opgepakt.

Heluo (Roel) Hill
www.heluo.nl

INLEIDING

In 1982 was mijn vader geabonneerd op het tijdschrift Onkruid, en in het decembernummer van dat jaar stond een artikel over de Yijing (dit artikel is later als voorwoord bij *De Kleine I Tjing*¹ verschenen). Het was mijn eerste kennismaking met Het Boek der Veranderingen, en het begin van een studie van de achtergrond van het boek en het gebruik ervan in het oude China. De afgelopen dertig jaar heb ik de tekst van de Yijing bestudeerd, maar ook gekeken naar de hexagrammen en hoe deze in China worden toegepast. Naast het munt- en duizendbladorakel zoals we de Yijing in het Westen doorgaans kennen, wordt het boek sinds tweeduizend jaar ook op andere manieren toegepast. In de afgelopen eeuwen is het boek uitgegroeid tot een hulpmiddel voor het doen van gedetailleerde toekomstvoorspellingen, het invullen van Feng Shui plattegronden, en het analyseren van persoonskenmerken en levensloop.

Voor dit laatste is Heluo Lishu ontwikkeld, en daar gaat dit boek over. Ik kwam voor het eerst in aanraking met dit systeem toen mijn toenmalige Yijing lerares in 1986 voor mij een levenshexagram had berekend. Ze gebruikte hiervoor het boek *The Astrology of I Ching* van Sherrill en Chu². Nog steeds is dit het enige Engelstalige boek over Heluo Lishu (het is daarnaast ook in het Duits vertaald), en zodra ik het zelf kon bemachtigen ben ik met de berekeningen aan de slag gegaan en heb ik voor menigeen een levenshexagram berekend. De reacties waren doorgaans enthousiast, men vond de door mij gegeven karakterschetsen en jaaranalyses vaak treffend, maar het kwam ook wel voor dat iemand zich er niet in herkende.

Dat laatste verbaasde me altijd. Natuurlijk, het is makkelijk om te zeggen dat de persoon in kwestie blinde vlekken heeft die hij niet onder ogen durft te komen, maar er was vaak meer aan de hand dan dat. Ergens miste de klik met het berekende levenshexagram, en ik kon er niet de vinger op leggen waar dat nu door kwam. Dat lukte me pas toen ik het Chinese schrift enigszins beheerste en ik me kon gaan verdiepen in de Chinese brontekst van het Heluo Lishu systeem. Het werd me duidelijk dat Sherrill en Chu op belangrijke punten hun eigen draai aan het systeem hadden gegeven, en essentiële informatie die fundamenteel is voor een juist gebruik van het systeem te summier hadden aangestipt. Dit betekent niet dat hun boek nutteloos is, integendeel. In *The Astrology of I Ching* vind je een vertaling van de duidingsteksten zoals die in het Heluo Lishu boek voor elk hexagram worden gegeven. Deze teksten vind je niet in het boek wat je nu leest, en alleen daarom al loont het de moeite om Sherrill & Chu's boek aan te schaffen.

Het oorspronkelijke Chinese Heluo Lishu boek bestaat grofweg uit vijf delen. Het eerste deel benoemt kort de elementen waar Heluo Lishu gebruik van maakt: de trigrammen, de Stammen en Takken van de Chinese tijdsrekening, de Hetu en Luoshu, etc. Het tweede deel vertelt hoe je van je Chinese horoscoop een levenshexagram maakt, en hoe je jaar-, maand- en daghexagrammen berekent. Het derde deel geeft de informatie die je nodig hebt voor het interpreteren van een hexagram, en gaat diep in op de betekenis van de geboortemaand en het bijbehorende seizoen, de waarde van het Hemelse en Aardse Getal, en hoe deze de betekenis van het hexagram beïnvloeden. Het vierde deel geeft voor elk hexagram en de bijbehorende lijnen duidingsteksten. Het vijfde en laatste deel gaat over gedetailleerde extra (en vrij complexe) systeempjes die niet zozeer met Heluo Lishu te maken hebben, maar mogelijkheden geven om de Chinese horoscoop op verschillende manieren te duiden voor bijvoorbeeld het sluiten van een huwelijk.

Dit boek behandelt het eerste tot en met derde deel. Het vijfde deel heeft weinig met Heluo Lishu te maken en valt mede door de complexiteit van de materie buiten het bestek van dit boek. Het vierde deel, de duidingsteksten, valt om verschillende redenen buiten de boot. De makkelijkste reden is dat het vertalen van de teksten veel werk is, en dat 't het uitkomen van dit boek met een paar jaar zou vertragen. Daar had ik niet zo veel zin in. Een andere reden is dat

---

¹ Wilhelm 2005

² Chu e.a. 1976

deze teksten al door Sherrill & Chu zijn vertaald, en hoewel ik het op menig punt niet eens ben met hun vertaling verminderde dit punt voor mij wel de noodzaak om de duidingsteksten in dit boek op te nemen. De belangrijkste reden is echter dat de teksten een vrij absoluut beeld geven van een hexagram, en dat druist nu net in tegen het derde deel van het Heluo Lishu boek, waarin verschillende interpretatiesysteemjes worden gegeven die vertellen hoe gunstig of ongunstig een hexagram is. Het absolute karakter van de duidingsteksten past niet bij de flexibiliteit die eerder in het Heluo Lishu boek wordt gegeven - de betekenis van een hexagram staat niet vast maar wordt voor een groot gedeelte door verschillende externe factoren bepaald. Vanwege deze tegenstrijdigheid zouden de duidingsteksten verwarring kunnen opleveren, en daar zit niemand op te wachten. En zoals gezegd, wie een idee wil hebben van de inhoud kan terecht bij het boek van Sherrill & Chu.

Een Westers boek over Heluo Lishu zal altijd op een belangrijk punt verschillen van het Chinese origineel. Waar het Chinese boek aanneemt dat je je Chinese horoscoop kent (zoals een Westerling doorgaans zijn geboortedatum zal weten), zal een Westers boek moeten vertellen hoe je zo'n horoscoop berekent, want niet iedereen zal zijn *bazi* bij voorbaat weten. De eerste hoofdstukken van dit boek zijn dan ook gewijd aan het berekenen van je *bazi*. Dit zijn de pittigste berekeningen van het boek; daarna wordt het makkelijker. Tussen de berekeningen door zit wat begeleidend materiaal zodat je niet alleen begrijpt hoe je het doet, maar ook begrijpt wat je doet. Dat maakt het werken met Heluo Lishu makkelijker en leuker. Er wordt gewerkt met origineel Chinees materiaal, wat betekent dat je regelmatig Chinese karakters zult tegenkomen. Waar mogelijk zullen we het werken ermee vergemakkelijken door letters en/of cijfers er aan toe te kennen, maar dat zal niet altijd mogelijk zijn. Het beste is om door het gebruik de karakters uit het hoofd te leren. Dit boek is rijk gelaardeerd met voetnoten waarin de bronnen voor het gegeven materiaal worden vermeld (zie ook de bibliografie aan het eind van het boek) maar ook keuzes voor vertalingen worden toegelicht, zodat het altijd mogelijk is om het gevolgde pad te traceren, en je je verder kunt verdiepen in het onderwerp, mocht je dat willen (hoewel in de meeste gevallen goede kennis van de Chinese taal dan wel een vereiste is).

Natuurlijk is het altijd mogelijk dat je iets niet snapt of vragen hebt over de materie. Ga dan op internet naar het forum van Yijing Centrum Nederland op www.itcn.nl. Daar vind je een speciaal subforum waar je kunt discussiëren met andere gebruikers van het boek, en ook de auteur is natuurlijk aanwezig om je vragen te beantwoorden.

Dit boek veronderstelt dat je enige voorkennis hebt over de Yijing. Mocht je tijdens het lezen al snel het idee hebben dat je dit ontbeert, dan is het wellicht een idee om mijn boek *I Tjing in Theorie en Praktijk* aan te schaffen.¹ Dit boek is een inleiding in de geschiedenis, de inhoud en het gebruik van het boek, en hiermee ben je in *no-time* bijgepraat.

Mijn grote dank gaat uit naar Marcel Dierselhuis van Yijing Business Academy² voor het doorlezen van de eerste versie van dit boek en de waardevolle correcties en aanvullingen die hier uit zijn voortgekomen. Dank aan Roel Hill³, kenner van vele vormen van Chinese astrologie, voor het schrijven van het voorwoord.

Ik wens je veel inzicht door het gebruik van Heluo Lishu en hoop dat het boek aan je wensen zal voldoen. Suggesties voor verbeteringen en aanvullingen mogen altijd gemaild worden naar harmen@itcn.nl.

Harmen Mesker
Almere, juni 2012

---

¹ Zie www.pumbo.nl, zoek op 'I Tjing'.

² www.yijingbusinessacademy.nl

³ www.heluo.nl

1. ACHTERGROND HELUO LISHU

Er zijn veel voorspelsystemen ontstaan in China. De Yijing is ongetwijfeld de bekendste, maar sinds de Han-dynastie (206 v.Chr. - 220 n.Chr.) zijn er vele bijgekomen, waarvan de meeste niet of nauwelijks bekend zijn in het Westen. Sommige zijn eenvoudig en toe te passen zonder achtergrondkennis; andere zijn complex, met ingewikkelde berekeningen en vaktermen die je moet kennen om het systeem te kunnen gebruiken.

Het systeem waar dit boek over gaat heet Heluo Lishu 河洛理數: 'De Principes en Nummers van de He en Luo rivierdocumenten', en is één van de wat meer complexere methodes om inzicht te krijgen in iemands persoonlijkheid en levensloop. Net als veel andere technieken en onderdelen van de Chinese metafysica is het niet helemaal duidelijk wie het Heluo Lishu systeem heeft ontwikkeld. Maar er is wel een inspirator aan te wijzen die naar alle waarschijnlijkheid het materiaal heeft geleverd waar Heluo Lishu en andere systemen op zijn gebouwd.

Chen Tuan 陳搏 (871-989)

Chen Tuan leefde aan het einde van de Vijf Dynastieën-periode (907-960) en het begin van de Song-dynastie (960-1279). Hij zou veertig jaar als daoïstische kluizenaar op de berg Hua hebben geleefd, en werd in zijn tijd al als een onsterfelijke gezien. Het was door Chen Tuan dat de *xiangshu* 象數¹ stroming van Yijing-gebruik een flinke *boost* kreeg. De *xiangshu* stroming richtte zich bij het gebruik van de Yijing vrijwel uitsluitend op de hexagrammen, de trigrammen en de lijnen, en verbond daar allerhande bekende structuren aan als bv. de *Wuxing* 五行 (in het Westen voornamelijk bekend als 'de Vijf Elementen', een naam die het systeem niet helemaal recht doet zoals we later zullen zien), en de *gan zhi* 干支 (de Stammen en Takken van de Chinese tijdsrekening). Deze stroming vindt zijn oorsprong in de Han-dynastie (206 v.Chr. - 220 na Chr.), maar was tot Chen z'n tijd nooit van grote invloed geweest op het gebruik van de Yijing en de visie op de filosofie van het boek. De *yili* 義理² stroming, die zich vrijwel uitsluitend bezig hield met de tekst en commentaren van de Yijing en de hexagrammen niet gebruikte, stond daar tegenover, en deze stroming domineerde het Yijing-wereldje al enige eeuwen. Vanuit de Daoïstische hoek kwam daar verandering in, toen Chen Tuan zijn *Yi Long Tu* 易龍圖 schreef, waarin de bekende afbeeldingen als de *Hetu* 河圖, *Luoshu* 洛書, *Xiantian Bagua* 先天八卦 en *Houtian Bagua* 後天八卦 werden geïntroduceerd en uitgelegd.³ Deze afbeeldingen spelen een belangrijke rol in Heluo Lishu (op de *Xiantian Bagua* na) en komen in het hoofdstuk over de basisbegrippen van Heluo Lishu dan ook aan bod.

In veel Chinese boeken wordt Chen Tuan aangemerkt als een van de auteurs van het Heluo Lishu systeem, maar dit is een eer die historisch gezien te betwijfelen valt. We hebben geen bronnen die hard aantonen dat Chen Tuan iets van doen had met Heluo Lishu, maar wat buiten kijf staat is dat de basis van Heluo Lishu is geënt op het werk van Chen Tuan. De beginselen van Chen Tuan, en dus ook van Heluo Lishu, vinden we terug in vele andere vormen van Chinese voorspelkunst zoals o.a. *Tieban Shenshu* 鐵板神數 en *Meihua Yishu* 梅花易數 (de laatste kennen we in het Westen als 'pruimenbloesemnumerologie'⁴). Deze twee hebben een overlap met Heluo Lishu en veel regeltjes van

¹ 'beeld en getal'

² 'betekenis en principe'

³ Bohn 1998, p. 137-145; Nielsen 2003, p. 29

⁴ Liu 1982

Heluo Lishu zal je dan ook tegenkomen bij Tieban Shenshu en Meihua Yishu. Het toont aan hoe invloedrijk het werk van Chen Tuan is geweest.

Shao Yong 邵雍 (1011–1077)

De drie genoemde systemen hebben, naast hun basis uit Chen Tuan's werk, nóg een overeenkomst: Ze worden alle drie geassocieerd met Shao Yong. Shao was filosoof, wiskundige en poëet, maar had niet veel op met de politiek van zijn tijd en wist een ambtelijke betrekking te vermijden.¹ Binnen het *xiangshu* wereldje is Shao Yong een nog grotere naam dan Chen Tuan: Chen mag dan de basis hebben gelegd voor de Chinese numerologie, Shao Yong was degene die deze basis praktisch toepasbaar maakte. Waar Chen Tuan voornamelijk filosofisch bezig was, richtte Shao Yong zich op de toepassing van de numerologische filosofie bij mantische technieken, als we de traditionele opvattingen in deze mogen geloven. Net als met Chen Tuan staat ook de koppeling van Shao Yong met Heluo Lishu, Tieban Shenshu en Meihua Yishu ter discussie. In de officiële biografieën van Shao Yong worden deze werken niet genoemd. De huidige versie van de Heluo Lishu stamt waarschijnlijk uit de Ming dynastie (1368-1644).²

Werken met getallen

Wie goed kijkt naar de namen van de drie genoemde voorspelsystemen ziet dat ze alle drie eindigen op *shu* 數, het Chinese woord voor 'getal'. Getallen spelen een grote rol in het werk van Shao Yong, en dus ook bij Heluo Lishu. De achtergrond van de gebruikte numerologie is ouder dan het werk van Chen Tuan, het was Jing Fang 京房 (78–37 v.Chr.) uit de Han dynastie die de uitgangspunten voor het eerst vastlegde in zijn *Yi Zhuan* 易傳. Zijn boek, waar het befaamde systeem van de Acht Huizen uit voortkomt (zie p. 90 en p. 118) vormt tevens de basis voor *Wenwanggua* 文王卦, een voorspelmethode met hexagrammen welke in China al eeuwen wordt gebruikt maar hier in het Westen pas sinds kort bekender wordt. De fundering voor Heluo Lishu is dus zo'n tweeduizend jaar oud, maar de praktische toepassing is pas concreet geworden vanaf de Ming dynastie.

Er moet aardig wat gerekend worden bij Heluo Lishu, maar gelukkig beperkt het zich tot wat optellen en aftrekken. Voor wie daar niet goed in is: schroom niet een rekenmachine ter hand te nemen.

---

¹ Nielsen 2003, p. 200

² Eigenlijk toont het Heluo Lishu boek zelf onweerlegbaar aan dat het is geschreven ná Chen Tuan en Shao Yong. In het hoofdstuk Jialing Li 假令例, 'Casus-voorbeelden' (Sun 1994, p. 88-92) worden vier voorbeelden met data genoemd, waarbij de *nianhao* 年號, de jaartitel die de keizer aan (een of meer van) zijn regeerperiodes meegaf, wordt vermeld. Het eerste voorbeeld geeft jaar *gengwu* 庚午 van de periode Shao Xing 紹興. Dit is de tweede regeerperiode van keizer Gao Zong 高宗 (1127–1162), en het jaar *gengwu* komt dan overeen met het jaar 1151. Het tweede voorbeeld komt uit het jaar *yihai* 乙亥 van dezelfde regeerperiode; dit is het jaar 1156. Het derde voorbeeld noemt het tweede jaar met Stam-Tak *bingyin* 丙寅 van periode Kai Xi 開禧, waarbij *xi* 禧 hoogstwaarschijnlijk een verschrijving is voor *xi* 禧, want regeerperiode 開禧 bestaat niet, maar 開禧 wel. De periode Kai Xi is de derde regeerperiode van keizer Ning Zong 寧宗 (1168–1224); het tweede jaar komt dan overeen met het Westerse jaar 1207. Het laatste voorbeeld behandelt een datum uit het derde jaar van de eerder genoemde regeerperiode Shao Xing, waarbij het Heluo Lishu-boek zegt dat dit jaar *wuzi* 戊子 zou zijn, maar het derde jaar van Shao Xing is in werkelijkheid *guichou* 癸丑 (deze periode heeft geen jaar met Stam-Tak *wuzi* 戊子). Het derde jaar komt overeen met het Westerse jaar 1134. De vier voorbeelden uit het Heluo Lishu boek noemen dus voorbeelden met jaren ver na Chen Tuan en Shao Yong. In zijn toelichting bij het Jialing Li hoofdstuk komt Li Feng 李峰 tot dezelfde conclusie, maar hij noemt opvallend genoeg andere jaartallen (Li 2007, p. 114). Zie voor een lijst van Chinese keizers met hun *nianhao* Zhang e.a. 1996, p. 1667-1675. Voor het opzoeken van de Stam-Tak voor de jaren van een regeerperiode zie Xue 1974.

Heluo Lishu in het westen

In China is Heluo Lishu redelijk bekend, maar niet zo *mainstream* als andere vormen van Chinese astrologie. Door het gereken wat nodig is wordt het vrij complex gevonden, en de 'gewone' astrologie, waarbij je aan de hand van je *bazi* direct informatie aangereikt krijgt over je leven en karakter, is dan ook veel populairder.

Het is dan ook opmerkelijk dat er in 1976 een Westers boek is verschenen over dit systeem: het boek *The Astrology of I Ching* van W.K. Chu & W.A. Sherrill. Chu (朱文光 Zhu Wenguang, 1934-1986) studeerde landbouw op de universiteit van Taipei, Taiwan, en is later afgestudeerd op de universiteit van Berkeley. Hij overleed toen hij in 1986 in de buurt van Washington van een brug afviel omdat het water onverwacht steeg.¹ Wallace Andrew Sherrill (1910 - ?) was piloot bij de RAF. Wat hun Yijing-kennis betreft hebben ze waarschijnlijk veel geleerd van Nan Huaijin 南怀瑾 (1918-), een vooraanstaand boeddhist die aardig wat materiaal heeft gepubliceerd, waaronder verscheidene boeken over de Yijing; hij gaf in Taipei ook cursussen over de Yijing.² *The Astrology of I Ching* is het enige westerse boek over Heluo Lishu. Het boek komt grotendeels overeen met de oorspronkelijke berekeningen, maar er zitten ook eigenaardige afwijkingen in, waardoor je antwoord wel eens heel anders kan uitvallen. Deze afwijkingen zullen in aparte kaders worden aangestipt.

Het basismateriaal

Om met het rekenwerk van Heluo Lishu van start te kunnen gaan, en om dit te begrijpen, is er wat basiskennis nodig van essentiële onderdelen van de Chinese filosofie en kosmologie. Die onderdelen zijn

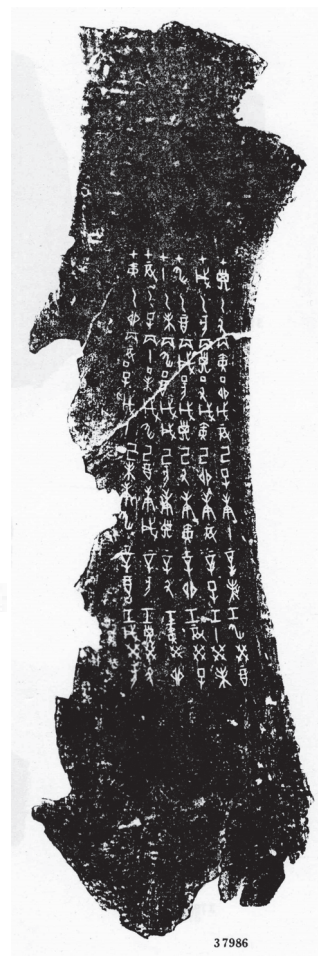
- De *gan zhi* 干支, de Chinese tijdsindeling
- De *Wuxing* 五行, de Vijf Bewegingen
- De *Houtian Bagua* 后天八卦, de trigramcirkel van 'ná de vereniging van Hemel en Aarde'
- De *Xiantian Bagua* 先天八卦, de trigramcirkel van 'vóór de vereniging van Hemel en Aarde'
- De Luoshu 洛書, 'het boek van de Luo rivier'
- De Hetu 河圖, 'de tekening van de He rivier'

Deze zes onderdelen worden allemaal met elkaar verbonden, en daardoor ontstaat de basis voor het rekenwerk van deze vorm van 'astrologie'.

Het *gan zhi* 干支 systeem van tijdsindeling

Je zou kunnen zeggen dat het *gan zhi* systeem van tijdsindeling al zo oud is als China zelf. We vinden deze ordening al op de orakelbotten van ong. 1100 v.Chr., en het systeem is tot op de dag van vandaag in ongewijzigde vorm in gebruik.

De naam *gan zhi* is een samentrekking van *tiangan* 天幹, 'Hemelse Stammen' en *dizhi* 地支, 'Aardse Takken': het zijn twee cirkelgangen die als twee radertjes in elkaar grijpen en zo de complete cirkel van het *gan zhi* systeem creëren. Het ene radertje bestaat uit tien tandjes, de andere uit twaalf.

¹ <http://tieba.baidu.com/f?kz=88655499>

² Sherrill 1972

De Hemelse Stammen is de volgende serie:

A 甲 <i>jia</i>	F 己 <i>ji</i>
B 乙 <i>yi</i>	G 庚 <i>geng</i>
C 丙 <i>bing</i>	H 辛 <i>xin</i>
D 丁 <i>ding</i>	I 壬 <i>ren</i>
E 戊 <i>wu</i>	J 癸 <i>gui</i>

De Aardse Takken is de volgende reeks:

1 子 <i>zi</i>	7 午 <i>wu</i>
2 丑 <i>chou</i>	8 未 <i>wei</i>
3 寅 <i>yin</i>	9 申 <i>shen</i>
4 卯 <i>mao</i>	10 酉 <i>you</i>
5 辰 <i>chen</i>	11 戌 <i>xu</i>
6 巳 <i>si</i>	12 亥 <i>hai</i>

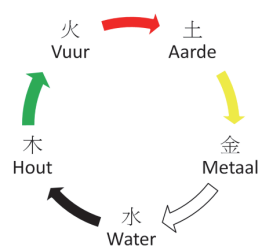
Door deze twee cycli naast elkaar te laten lopen en te laten herhalen krijg je een grote cyclus van 60 'eenheden': 1. 甲子 (A1) *jia-zi*, 2. 乙丑 (B2) *yi-chou*, 3. 丙寅 (C3) *bing-yin*, 4. 丁卯 (D4) *ding-mao*, 5. 戊辰 (E5) *wu-chen*, etc.

Elk jaar, elke (Chinese) maand, elke dag en elk (Chinese) uur heeft zo'n Stam-Tak combi, en met elkaar vormen ze een *bazi* 八字, letterlijk 'acht karakters', of *sizhu* 四柱, 'Vier Pilaren' - het startpunt bij Chinese astrologie.

Een Westerse datum moet voor de meeste Chinese vormen van astrologie altijd omgezet worden naar zijn Chinese equivalent (ook bij *Meihua Yishu*, 'pruimenbloesemnumerologie', hoewel de meeste boeken dit verzuimen te vermelden). Hoe we dat gaan doen zie je in de volgende hoofdstukken.

De *Wuxing* 五行: de Vijf Bewegingen

Zelfs als je je maar oppervlakkig verdiept in de Chinese filosofie kom je te tegen: de *Wuxing*, hier in het Westen het meest bekend als de Vijf Elementen. Hoewel het systeem en de achterliggende filosofie van de *Wuxing* reeds in oude boeken als de *Shujing* 書經 en *Zuozhuan* 左傳 worden genoemd hebben ze pas vanaf de Han dynastie (206 v.Chr. - 220 na Chr.) een essentiële rol gespeeld in vrijwel elke laag van de Chinese samenleving. Het was de periode waarin alles geïnclassificeerd moest kunnen worden, in hokjes en kaders worden verdeeld, en de *Wuxing* vormden daar een prachtige kapstok voor: het gaf de mogelijkheid tot het verklaren van historische en komende gebeurtenissen, maar bood ook een grond voor de rechtvaardiging van besluiten en keuzes van de keizer en lagere ambtenaren. Dit kon omdat de *Wuxing*, net als *yin* 陰 en *yang* 陽, interacteren, in elkaar overgaan, samenwerken en conflicteren. Die interactie vormt de kern van de *Wuxing*.

Dat zit ook in de Chinese naam, en daarom is de westerse benaming als 'Vijf Elementen' eigenlijk fout. Het woord 'element' suggereert een eenheid, een zelfstandig iets, wat op zichzelf kan bestaan. Het doet denken aan de Westerse Vier Elementen, die als de bouwstoffen van het universum werden gezien. Hoewel de *Wuxing* in zijn beginperiode waarschijnlijk ook als bouwstoffen werden gezien werden ze al vrij snel getransformeerd naar beschrijvingen van dynamische processen. Het karakter *xing* 行 betekent zoveel als 'voortgaande beweging', 'lopend proces', 'voortgang'. Als je een verhaal vertelt aan een

Chinees en je stopt even, dan kan hij reageren met "*hao, xing* 好, 行", "oké, ga door". *Xing* geeft aan dat het loopt, dat er continuïteit in zit. De *Wuxing* stellen dan ook tijdelijke fasen voor die vroeg of laat onherroepelijk in elkaar overgaan. Hoe dat gebeurt, wat de fasen onderling met elkaar doen, is belangrijker dan de karakteristieke eigenschappen van elke afzonderlijke fase - de interactie tussen de fasen is het belangrijkste.

De *Houtian Bagua* 後天八卦, de trigramcirkel van 'ná de vereniging van Hemel en Aarde'

Er bestaan verschillende tekeningen waarbij de acht trigrammen in een cirkel worden gezet. De *Houtian Bagua* is de oudste versie, hij wordt al beschreven in de *Shuogua* 說卦 toelichting uit de Tien Vleugels, hoewel hij niet expliciet

met een naam wordt aangeduid.¹ Het *houtian* in de naam van deze cirkel is een vast begrip; letterlijk betekent het ‘na de hemel’ of ‘de hemel volgend’. Volgens Fabrizio Pregadio betekent *houtian* “(...) the stage after [Yin and Yang] join and generate the cosmic pneuma (*Qi* 氣)”² Het grote Chinese woordenboek van het daoïsme zegt dat *houtian* ook een aanduiding is voor de periode van de vier maanden oude foetus tot aan de geboorte: vóór de vierde maand wordt de ziel gevormd (aangeduid als *xiantian*, zie hierna); als de foetus vier maanden oud is daalt de ziel in de foetus.³ Je zou hiermee kunnen zeggen dat de *houtian* cirkel de cirkel van het leven is.

De *Houtian Bagua* wordt in combinatie met de Luoshu gebruikt om de trigrammen aan getallen te koppelen, die vervolgens aan de Stammen van de Chinese tijdrekening worden gekoppeld.

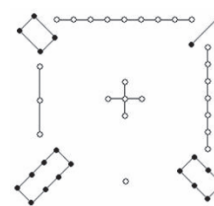
De *Xiantian Bagua* 先天八卦, de trigramcirkel van ‘vóór de vereniging van Hemel en Aarde’

De tweede cirkel die je veel ziet, maar die bij de Yijing en Heluo Lishu eigenlijk van veel minder belang is, is de *Xiantian Bagua*. Deze cirkel is ontstaan rond 800 jaar ná het begin van onze jaartelling en wordt, net als het Heluo Lishu systeem waar dit boek over gaat, toegeschreven aan Chen Tuan.⁴ Dit plaatst deze cirkel gelijk in een daoïstische hoek, en het is dan ook vooral bij de daoïstische alchemie waar deze cirkel wordt gebruikt: de trigrammen Hemel, Aarde, Water en Vuur staan bij deze cirkel op de horizontale en verticale as, en deze vier trigrammen spelen een belangrijke rol in de daoïstisch-alchemistische praktijk.⁵ Bij de *Xiantian Bagua* zijn *yin* en *yang* nog niet verenigd, er is dan ook geen beweging, geen aardse leven: het is de cirkel van de *xian* 仙, de onsterfelijken. Aangezien Heluo Lishu over het aardse leven gaat vinden we deze cirkel dan ook niet terug in de uitwerking van een levenshexagram.

De Luoshu 洛書, ‘het boek van de Luo rivier’

Hoewel we door oude boeken weten dat er al zeer vroeg in de Chinese geschiedenis een Luoshu-tekening bekend was, is hij pas door Chen Tuan in zijn *Yi Long Tu* daadwerkelijk opgetekend. De Luoshu speelt een belangrijke rol bij Feng Shui, maar ook bij veel vormen van Chinese astrologie, zoals bijvoorbeeld Jiugong Mingli 九宮命理 (in Japan bekend als Kyu Sei Ki Gaku 九星気学, hier in het Westen bekend geworden als Nine Star Ki). De Luoshu is een ‘magisch vierkant’: elke rij, kolom of diagonaal getallen (de witte bolletjes zijn oneven *yang*-getallen, de zwarte bolletjes zijn even *yin*-getallen) komt opgeteld uit op 15.

De Luoshu wordt bij Heluo Lishu gebruikt om in combinatie met de *Houtian Bagua* getallen te geven aan de trigrammen, en via de trigrammen worden deze getallen dan vervolgens gekoppeld aan de Stammen van de Chinese tijdrekening.

De Hetu 河圖, ‘de tekening van de He rivier’

Ook de Hetu-tekening is via Chen Tuan bekend geworden, maar het zijn vooral latere commentatoren die uitgebreide verhandelingen hebben geschreven over het ontstaan van de Hetu. Zo wordt er gesuggereerd dat de huidige versie

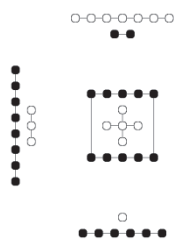
¹ Wilhelm 1986, p. 185-188; Boering 2001, p. 452

² Pregadio 2007, Vol. II, p. 1094-1095

³ Zhang 1999, p. 774

⁴ Louis 2003

⁵ Zie bv. Bertschinger e.a. 1994

van de Hetu een eindproduct is van processen waarbij *yin* en *yang* eerst gescheiden waren, en vervolgens via verscheidene stappen verenigd werden in de huidige Hetu.¹ In deze tekening zijn, net als bij de Luoshu, de witte bolletjes yang-getallen, en de zwarte bolletjes *yin*-getallen. De Hetu wordt aan de *Wuxing* gekoppeld, en deze combinatie wordt vervolgens gelinkt aan de *Houtian Bagua*, om zo de *Wuxing* aan de trigrammen te koppelen. Bij Heluo Lishu wordt de Hetu voornamelijk gebruikt om getallen te geven aan de Takken van de Chinese tijdrekening.

Deze twee tekeningen, de Hetu en de Luoshu, geven de naam aan dit astrologiesysteem: Heluo Lishu, 'de principes en getallen van de He-tekening en het Luo-boek'.

Heluo Lishu op het zuidelijk halfrond

Bij de toepassing van Yijing Astrologie zijn de seizoenen uitermate belangrijk: zij bepalen in sterke mate of een hexagram gunstig is of ongunstig. De seizoenen zijn echter niet op de hele aardbol hetzelfde. Als het op het noordelijk halfrond zomer is, dan is het op het zuidelijk halfrond winter en andersom (waardoor het in Australië met kerstmis zomer en altijd rond de 30° is. Een witte kerst is daar onmogelijk). Ten opzichte van het noordelijk halfrond zijn de seizoenen op het zuidelijk halfrond zes maanden verschoven. Heluo Lishu is ontstaan in China, en dit land ligt op het noordelijk halfrond. De genoemde datums in het systeem en de seizoenen die aan die datums gerelateerd zijn, gaan dan ook uit van het noordelijk halfrond. In de tijd dat het systeem is ontstaan hadden de Chinezen nog geen weet van een zuidelijk halfrond, en Heluo Lishu houdt hier dus ook geen rekening mee. Maar doordat er in de Heluo Lishu-teksten vaak naar de seizoenen wordt verwezen, én omdat die seizoenen op het zuidelijk halfrond anders in het jaar liggen dan op het noordelijk halfrond, ontcom je niet aan een aanpassing van bepaalde regels en tabellen.

Het dilemma van het zuidelijk halfrond is een heikel punt in de wereld van de Chinese kosmologie. Er zijn twee kampen ontstaan waarbij het ene kamp zegt dat er voor het zuidelijk halfrond wél aanpassingen moeten worden gedaan, en het andere kamp is het hier zeer stellig mee oneens. Elementen die worden aangevoerd vóór aanpassing zijn magnetische aardvelden, de koppeling van de *Houtian Bagua* aan de windrichtingen, de positie en richting van de zon. Tegenstanders van aanpassingen in het systeem voeren aan dat we te maken hebben met kosmologische en universele principes in plaats van locale plaatsgebonden regels.

Sherrill & Chu behoren met hun boek *The Astrology of I Ching* tot het kamp welke aanpassingen noodzakelijk vindt om de principes van Heluo Lishu, en de Chinese astrologie in het algemeen, toepasbaar te maken voor het zuidelijk halfrond: zij kiezen er voor om voor het zuidelijk halfrond een nieuwe Chinese kalender te maken. Op zich is hier wat voor te zeggen, maar de uitgangspunten voor de gegeven veranderingen zijn zeer onduidelijk – zo zeggen ze zonder verdere onderbouwing dat de aangepaste kalender ten opzichte van de oorspronkelijke kalender een tijdsverschil moet hebben van vijftien maanden. Met name het gebrek aan duidelijke onderbouwing hiervoor heeft voor veel weerstand gezorgd en is voor vele Feng Shui en *bazi*-beoefenaars de reden geweest om de suggesties van Sherrill & Chu aan de kant te schuiven.

Zelf ben ik van mening dat een aanpassing van de kalender onnodig is. Volgens legenden is de Chinese kalender begonnen met een samenstand van de vijf planeten, de zon en de maan. Zo'n samenstand is niet aan een plaats op de aarde gebonden, en dit suggereert dat de Chinese kalender voor de hele aarde geldig is. Een aanpassing voor het zuidelijk halfrond is dan onnodig, en ook de berekeningen voor een levenshexagram blijven hetzelfde. Anders ligt het met het interpreteren van de uitkomst, want in de teksten die hier voor worden gegeven wordt continu gerefereerd aan de maand van geboorte en het bijbehorende seizoen. Dit zul je wel moeten aanpassen aan het zuidelijk halfrond.

¹ Bohn 1998, p. 140-143; Nielsen 2003, p. 103-105

In dit boek wordt aangenomen dat de berekeningen gelden voor het noordelijk halfrond, maar waar een tabel of regel in mijn optiek moet worden aangepast om hem toepasbaar te maken voor het zuidelijk halfrond is dit aangegeven met $\boxed{ZH}$. Om het boek overzichtelijk te houden en om verwarring en fouten te voorkomen zijn de voor het zuidelijk halfrond aangepaste tabellen en regels in een bijlage opgenomen. Kom je in de tekst dus $\boxed{ZH}$ tegen dan vind je in de bijlage een alternatief voor de daarna volgende regels of tabellen.

2. ACHTERGROND *BAZI*-BEREKENINGEN

Wie het boek *The Astrology of I Ching* van Sherrill & Chu heeft gelezen zou kunnen denken dat de berekeningen voor deze vorm van astrologie zeer complex zijn, want inclusief de benodigde tabellen beslaat de uitleg zo'n vijftien pagina's. Het grootste gedeelte hiervan is echter bedoeld voor het uitrekenen van je *bazi* 八字, de Stam-Takcombinaties uit de Chinese kalender en het uitgangspunt van je Yijing horoscoop. Deze berekening kan echter aanmerkelijk vereenvoudigd worden door gebruik te maken van kant-en-klare tabellen, waardoor ook de kans op rekenfouten wordt verkleind. Deze tabellen staan achterin dit boek.

Stappenplan

De initiële berekeningen bij Heluo Lishu bestaan uit de volgende stappen:

1. Het omzetten van de geboortetijd naar Ware Plaatselijke Tijd (WPT)
2. De WPT omzetten naar *bazi*
3. De *bazi* omzetten naar een *xiantian* 先天 hexagram, het hexagram voor de eerste helft van je leven
4. Het vaststellen van de *Yuantang* 元堂, de beheersende lijn
5. Het invullen van de jaarperioden (*daxiang* 大象, 'het Grote Beeld')
6. Het bepalen van het *houtian* 後天 hexagram, het hexagram voor de tweede helft van je leven.

In dit hoofdstuk gaan we kijken naar de achterliggende ideeën achter de punten 1 en 2: wát gaan je straks doen, en waaróm?

Geboortetijd

Informeerde je honderd jaar terug naar het tijdstip waarop je geboren was, dan kon je van je ouders te horen krijgen dat je 's morgensvroeg ter wereld was gekomen, of in het meest nauwkeurige geval "voor het ontbijt". Tegenwoordig is het vrij normaal om je geboortetijd wat nauwkeuriger te weten. Toch wordt ook heden ten dage nog wel afgerond – de auteur van dit boek zou geboren zijn om 5:00 's morgens, en zijn twee broers die hem daareven voor waren gegaan om 3:30 en 4:30. Het moge duidelijk zijn dat hier enige afronding heeft plaatsgevonden, om redenen die niet meer zijn na te gaan.

Is zo'n afronding noodlottig? Niet per sé, hoewel we het liefst de tijd zo nauwkeurig als mogelijk hebben. De Chinese tijdrekening werkt namelijk met tijdvakken van twee uur, en dan hoeft het niet uit te maken of je om 15:05 geboren bent of om 15:17 – er is grote kans dat je met beide tijden in het zelfde 2-uurvak zit. Statistisch gezien is die kans vrij groot, maar er blijft altijd kans dat je bij een andere tijd in een ander uurvak belandt. Kortom, probeer de tijd zo precies als mogelijk te achterhalen, maar maak je niet te veel zorgen als je afronding vermoedt.

Ware Plaatselijke Tijd (WPT)

De geboortetijd is genoteerd volgens de klok welke de persoon die de bevalling bijstond op dat moment in de buurt had. Het is een zgn. 'kloktijd', de tijd die het uurwijzer aangaf. Voor de meeste vormen van astrologie is het echter noodzakelijk te werken met Ware Plaatselijke Tijd (WPT), ook wel 'zonnewijzertijd' genoemd. Ook voor het berekenen van je *bazi* is dit belangrijk, omdat je *bazi* zijn afgeleid van de Chinese zonnecalender, die is gebaseerd op de stand van de zon ten opzichte van je geboorteplaats. WPT is feitelijk de positie van de zon aan de hemel, gekeken vanaf de plaats waar je geboren bent. Doordat de aarde rond is verschilt die zonnewijzertijd per plaats. Kloktijd werkt met tijdzones: in heel Nederland is het op hetzelfde moment dezelfde tijd. Met WPT is dat niet het geval: is het in Am-

sterdam 6:00 WPT 's morgens, dan is het in Emmen 6:08 WPT, omdat Emmen meer naar het oosten ligt, waar de zon opkomt – hoe meer je naar het oosten gaat, hoe later het eigenlijk wordt.

Elke plaats kent dus zijn eigen WPT, en bij het omzetten van de geboortetijd naar WPT moeten we hier rekening mee houden. Daarom moet je ook altijd de geboorteplaats weten; alleen de datum en tijd zijn niet voldoende.

De *bazi* en de zonnekalender

Hierboven werd opgemerkt dat je *bazi* zijn afgeleid van de Chinese zonnekalender. De Chinese zonnekalender verdeelt het jaar in vierentwintig *jieqi* 節氣, en twee *jieqi* vormen een Chinese zonnemaand. De zonnekalender kijkt voor zijn indeling naar de plaats van de aarde in zijn baan rond de zon, wat betekent dat de kalender nauw het verloop van de seizoenen volgt. De zonnekalender wordt dan ook wel de 'boerenkalender' genoemd, omdat deze kalender voor de agrariërs het meest betrouwbare instrument is voor het plannen van zaaïen, oogsten en andere landbouwwerkzaamheden. Bij de zonnekalender begint het jaar met het punt Li Chun 立春, de eerste *jieqi*, en tegenwoordig valt dat op of rond vier februari.

De zonnekalender is niet de enige kalender die in China wordt gebruikt. De meest gebruikte kalender is een combinatie van een maankalender met de zonnekalender. In de maankalender begint elke maand met Nieuwe Maan, wat resulteert in maanden van negenentwintig dagen (een *xiaoyue* 小月, een 'kleine maand') of dertig dagen (een *dayue* 大月, een 'grote maand'). Hierdoor heeft een jaar in deze kalender ongeveer 354 dagen, waardoor ze zo'n elf dagen achterloopt op de zonnekalender, en dus ook vrij snel niet meer gelijkloopt met de seizoenen. Om dit te corrigeren wordt er om de drie of vier jaar een extra maand toegevoegd, zodat de kalender weer in de pas loopt. Deze gecombineerde kalender is de kalender waar eeuwenlang de Chinese samenleving mee gereguleerd werd, en ook tegenwoordig wordt hij nog veel gebruikt.

De maankalender is door de eeuwen heen vaak gewijzigd, soms door veranderde uitgangspunten, soms door verbeterde berekeningen voor het vaststellen van de maanstanden. Het is een sterk gekunstelde kalender, die door het toevoegen van de 'schrikkelmaanden' een nogal kunstmatig karakter heeft. Bij Chinese vormen van astrologie wordt ze dan ook zelden gebruikt; alleen bij Ziwei Doushu 紫微斗數 wordt gebruikgemaakt van de maankalender.

De Heluo Lishu horoscoop is gebaseerd op de *sizhu bazi* 四柱八字 astrologie, en deze neemt de zonnekalender als uitgangspunt. Dit betekent dat een nieuw jaar rond vier februari begint.

Het is bij Sherrill & Chu niet duidelijk wanneer zij een jaar laten beginnen: enerzijds gebruiken ze de 24 *jieqi* in hun berekeningen (p. 21-22), anderzijds willen ze dat je de winterzonnepunt als startpunt neemt van een jaar (p. 46 en p. 438). Het gebruik van de *jieqi* duidt op het toepassen van de zonnekalender, maar de winterzonnepunt aanmerken als startpunt, dat gebeurt alleen bij Qimen Dunjia 奇門遁甲, een heel andere vorm van Chinese astrologie met een eigen kalendersysteem. Hun tabel voor het vinden van de jaartekens (tabel 3, p. 18-20) lijkt weer niet de winterzonnepunt te zien als startpunt van het jaar, maar 1 januari. Ook Li Chun, het werkelijke startpunt van de zonnekalender, wordt nergens genoemd. Kortom, wie geboren is tussen 21 december en 4 februari, en de tabellen van Sherrill & Chu gebruikt, kan wel eens op een totaal verkeerde uitkomst worden getraakteerd. Heluo Lishu is echter voor een groot gedeelte gebaseerd op de *guaqi* 卦氣 theorie zoals die door Meng Xi en Jing Fang is uitgewerkt, en Jing Fang zegt expliciet in zijn Yi Zhuan 易傳: "立春正月...": "(met) Li Chun (begint de) eerste maand...". En Li Chun valt tegenwoordig op of rond vier februari.

3. BEREKENEN VAN DE WARE PLAATSELIJKE TIJD

Voor het berekenen van de Ware Plaatselijke Tijd hanteren we het volgende stappenplan:

1. Het omzetten van de geboortetijd naar Greenwich Mean Time (GMT)
2. GMT omzetten naar Ware Plaatselijke Tijd (WPT)

Voor het omzetten van de geboortetijd naar GMT, en GMT om te zetten naar WPT, moeten we vier dingen weten:

1. De geboortegegevens: datum, tijd en plaats
2. In welke tijdzone ligt de geboorteplaats
3. Eventuele aanpassingen in de kloktijd, zoals bijvoorbeeld zomertijd
4. De geografische ligging van de geboorteplaats, en dan met name de lengtegraad.

Aannemende dat de geboortegegevens bekend zijn kunnen we kijken naar punt 2 en 3. De gegevens van deze punten hebben we nodig voor het berekenen van GMT. Punt 4 is nodig bij het berekenen van WPT.

Tijdzones en gegevens over tijdafwijkingen

De tijdzones zijn ingesteld om in een land of regio dezelfde tijd aan te houden; hierdoor geldt in heel Nederland op hetzelfde moment dezelfde tijd. De tijdzones worden gemeten vanaf de tijdzone aangeduid als Greenwich Mean Time (GMT), tegenwoordig ook wel Universal Time (UT) genoemd; dit is de tijdzone waar de nul-meridiaan door loopt. De tijdzone waarin Nederland zich bevindt loopt één uur voor op GMT, en dit wordt dan aangeduid als GMT+1¹. Het vaststellen van de tijdzones is door de jaren heen onderhevig geweest aan vele, soms drastische, veranderingen. Zeker als je flink wat jaren teruggaat in de tijd is het belangrijk om te weten óf en wélke tijdzone er werd aangehouden

Maar dat is niet het enige wat je moet weten. Om de kloktijd naar GMT te kunnen converteren moeten we ook weten of tijdens de geboorte tijdaanpassingen golden. De meest voorkomende aanpassing is de omschakeling naar zomertijd. Nu is tijd een zeer flexibel gegeven, en elk land heeft zo zijn eigen ideeën over hoe met tijd om te gaan. Vooral zomertijd is iets waar geen standaard in te vinden is – het ene land doet het wel, het andere niet; soms heeft een land het even wel gebruikt, een tijdje niet, en later wel weer; kortom, wie zich op de internationale markt van levenshexagramberekeningen begeeft kan wat dit betreft nog wel eens voor vraagtekens komen te staan. Gelukkig zijn er tegenwoordig naslagwerken beschikbaar waardoor we de benodigde gegevens snel kunnen vinden.

Lengtegraad van de geboorteplaats

Voor het aangeven van de ligging van locaties op de aardbol wordt gebruik gemaakt van lengte- en breedtegraden. De lengtegraden (ook wel meridianen genoemd) lopen noord-zuid (verticaal), en de breedtegraden (ook wel parallellen genoemd) lopen oost-west (horizontaal). Zo ligt Amsterdam op 52°22'25" noorderbreedte en 4°53'27" oosterlengte. Voor het berekenen van de WPT moeten we de lengtegraad van de geboorteplaats weten, de breedtegraad is niet belangrijk.

---

¹ De tijdzone in waar Nederland zich bevindt wordt ook wel aangeduid als CET: Central European Time, een tijdzone die voor veel landen in Europa geldt, zoals Noorwegen, Duitsland, Frankrijk, Spanje, enz.

De gegevens die we nodig hebben kunnen we uit verschillende bronnen halen. Internet biedt vaak uitkomst, maar er zijn ook papieren naslagwerken voorhanden. De volgende bronnen zijn aan te bevelen:

Boeken

- Albert Vermist, *Plaatsnamenboek voor Nederland en België* (ISBN 9789063783570)
Bevat de geografische ligging van (bijna) alle plaatsen in België, Luxemburg, Nederland, de Nederlandse Antillen en Suriname, én de coördinaten van alle hoofdsteden van de wereld, alsmede een tijdregelingentabel met daarin o.a. de relevante zomer- en wintertijden.
- Thomas G. Shanks, *The International Atlas* (ISBN 0935127690)
Bevat de geografische ligging van grote plaatsen in alle landen, en een internationale tijdregelingentabel met zomer- en wintertijden en tijdzones.
- Thomas G. Shanks, *The American Atlas* (ISBN 0935127380)
Hetzelfde als bovenstaande, maar dan voor Noord-Amerika.

Internet ¹

- Astrodienst: <http://www.astro.com/cgi/ade.cgi?lang=h>
Bevat alle gegevens uit *The International Atlas* en *The American Atlas*. Ideaal voor het opzoeken van tijdsverschillen en de geografische ligging van de meeste grote plaatsen, om zo Greenwich Mean Time te berekenen.
- The Order of Time: <http://www.theorderoftime.com/zonnetijd2.html>
Berekent de Ware Plaatselijke Tijd vanuit GMT en de lengtegraad van de geboorteplaats, waarbij ook de zgn. tijdsvereffening wordt gehanteerd (zie p. 25).
- Steve Morse: <http://stevemorse.org/jcal/latlon.php>
Door het uitkammen van verschillende bronnen zoekt deze site de geografische ligging op van zelfs de kleinste plaatsjes ter wereld. Heel handig als je een plaats niet op de site van Astrodienst kunt vinden.
- GPS Visualizer's Quick Geocoder: <http://www.gpsvisualizer.com/geocode>
Biedt een vergelijkbare functionaliteit als de site van Steve Morse.

Met behulp van bovenstaande bronnen kun je de tijdzone, eventuele tijdafwijkingen als zomertijd, en de ooster- of westerlengte van de geboorteplaats vinden. Met die gegevens bij de hand kunnen we de WPT gaan uitrekenen. Voor de grote Nederlandse plaatsen vind je achterin dit boek een bijlage met hun oosterlengte en tijdswaarde.

Stap 1: het omzetten van de geboortetijd naar GMT

Kijk in welke tijdzone de geboorteplaats ligt. Trek het hierbij behorende tijdsverschil af van de geboortetijd als de plaats op het **oostelijk halfmond** ligt (oosterlengte), en tel het bij de geboortetijd op als de plaats op het **westelijk halfmond** ligt (westerlengte). Hou ook rekening met tijdsaanpassingen als zomertijd, trek dan 1 extra uur af. Bijvoorbeeld:

- a. Iemand is geboren op 17 augustus 1966, om 5:00 uur te Groningen. De toen geldende tijdzone was GMT+1. Er was geen zomertijd van toepassing. GMT is dan $5:00 - 1:00 = 4:00$ GMT.
- b. 5 mei 1977 om 14:37 uur te Utrecht. De tijdzone was GMT+1, er was ook 1 uur zomertijd van toepassing. De GMT is dan $14:37 - 1:00$ uur zomertijd, $- 1:00$ uur tijdzoneverschil = $12:37$ GMT.

---

¹ Website-adressen willen wel eens wijzigen en websites willen wel eens helemaal verdwijnen. Kijk voor de laatste stand van zaken voor de hieronder genoemde websites op de site van het ITCN: www.itcn.nl.

- c. 7 juni 1920 om 01:10 uur te Alkmaar. Er gold toen Amsterdamse Tijd, wat een tijdsverschil van 20 minuten met GMT had. Ook gold er zomertijd. GMT is dan 01:10 – 1 uur zomertijd, – 00:20' tijdzoneverschil = 6 juni 1920 23:50 GMT.
- d. 5 januari 1950 om 9:10 te New York. De tijdzone was GMT-5. Er was geen zomertijd van toepassing. GMT is dan 9:10 + 5:00 uur tijdzoneverschil = 14:10 GMT.

Stap 2: GMT omzetten naar WPT

1. De lengtegraad van de geboorteplaats moet worden omgezet naar een tijdswaarde. Voor de Nederlandse plaatsen die in bijlage B worden vermeld kan je de genoemde tijdswaarde gebruiken en verder gaan met punt 2. Voor de overige plaatsen kan de volgende berekening worden gebruikt. Een lengtegraad is verdeeld in graden (aangegeven met °) en minuten (aangegeven met ', verwar deze minuten niet met de tijdsminuten van de klok). Elke graad is 4 minuten.
  - a) Vermenigvuldig eerst de graden met 4. Bijvoorbeeld: Praag ligt op 14° oosterlengte. $14 \times 4 = 56$ tijdsminuten.
  - b) Deel de minuten door 15. Bijvoorbeeld: de volledige lengtegraad van Praag is 14°26'.
    - i. $26 \div 15 = 1,73$
    - ii. Schrap het restant achter de komma, of rond het af naar een heel getal.
  - c) Tel de verkregen waarden van a) en b) bij elkaar op. Bij het voorbeeld van Praag: 56 min. + 1 min. = 57 minuten.

Nog een paar voorbeelden:

- a. Kopenhagen: 12°35' oosterlengte.
    - i. $12 \times 4 = 48$ minuten
    - ii. $35 \div 15 = 2,33$ 2 minuten
    - iii. 48 min. + 2 min. = 50 minuten.
  - b. Groningen: 6°34' oosterlengte.
    - i. $6 \times 4 = 24$ minuten
    - ii. $34 \div 15 = 2,26$ 2 minuten
    - iii. 24 min. + 2 min. = 26 minuten.
  - c. Buraydah, Saoedi-Arabië: 43°59' oosterlengte.
    - i. $43 \times 4 = 172$ minuten
    - ii. $59 \div 15 = 3,93$ 4 minuten (afgerond)
    - iii. 172 min. + 4 min. = 176 minuten. Dit is 2 uur en 56 minuten.
  - d. Punta Arenas, Chili: 70°55' westerlengte.
    - i. $70 \times 4 = 280$ minuten
    - ii. $55 \div 15 = 3,66$ 3 minuten
    - iii. 280 min. + 3 min. = 283 minuten. Dit is 4 uur en 43 minuten.
2. Als de geboorteplaats op het **westelijk halfmond** ligt, trek dan de tijdswaarde af van de GMT (stap 1). Als de geboorteplaats op het **oostelijk halfmond** ligt, tel dan de tijdswaarde op bij de GMT.¹ Zo berekenen we Plaatselijke Middelbare Tijd (PMT). Bijvoorbeeld:

---

¹ Ezelsbruggetje: O = optellen, W = weghalen.

- a. Iemand is geboren op 17 augustus 1966, om 5:00 uur te Groningen (zie stap 1.a). GMT is 4:00 uur. De tijdswaarde van Groningen is 26 minuten (zie stap 2.b). Groningen ligt op het oostelijk halfrond, dus de tijdswaarde moet bij GMT worden opgeteld: $4:00 + 26 \text{ minuten} = 4:26 \text{ PMT}$.
- b. Iemand is geboren in Punta Arenas, Chili (zie stap 2.1.d) op 5 februari 1980 om 22:45. De tijdzone is GMT-4. Zomertijd was van toepassing.
- $22:45 + 4 \text{ uur} = 6 \text{ februari } 1980 \text{ } 02:45 \text{ uur}$, - 1 uur zomertijd = 01:45 uur GMT.
  - De tijdswaarde van Punta Arenas is 4:43. Punta Arenas ligt op het westelijk halfrond dus deze waarde moet van GMT worden afgetrokken. $01:45 - 4:43 = 21:02 \text{ uur}$ op 5 februari 1980 PMT.¹
3. Als laatste moet de zgn. tijdsvereffening worden opgezocht en worden verwerkt in de PMT. Omdat door het jaar heen de dagen niet even lang zijn (door de elliptische baan van de aarde rond de zon, en de stand van de aardas ten opzichte van de zon) moet de PMT hiervoor gecompenseerd worden om zo WPT te krijgen. De tijdsvereffening kan in onderstaande tabel² worden gevonden door de datum van de PMT op te zoeken. Een negatief getal betekent dat de vereffening van de PMT moet worden afgetrokken. Een positief getal moet bij de PMT worden opgeteld. De waarden zijn minuten:seconden.

Dag	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
1	-3:12	-13:33	-12:34	-4:08	+2:51	+2:25	-3:33	-6:16	-0:12	+10:05	+16:20	+11:11
2	-3:40	-13:41	-12:23	-3:50	+2:59	+2:16	-3:45	-6:13	+0:07	+10:24	+16:22	+10:49
3	-4:08	-13:48	-12:11	-3:32	+3:06	+2:06	-3:57	-6:09	+0:26	+10:43	+16:23	+10:26
4	-4:36	-13:55	-11:58	-3:14	+3:12	+1:56	-4:08	-6:04	-0:45	+11:02	+16:23	+10:02
5	-5:03	-14:01	-11:45	-2:57	+3:18	+1:46	-4:19	-5:59	-1:05	+11:20	+16:22	+9:38
6	-5:30	-14:06	-11:31	-2:40	+3:23	+1:36	-4:29	-5:53	+1:25	+11:38	+16:20	+9:13
7	-5:57	-14:10	-11:17	-2:23	+3:27	+1:25	-4:39	-5:46	+1:45	+11:56	+16:18	+8:48
8	-6:23	-14:14	-11:03	-2:06	+3:31	+1:14	-4:49	-5:39	+2:05	+12:13	+16:15	+8:22
9	-6:49	-14:16	-10:48	-1:49	+3:35	+1:03	-4:58	-5:31	+2:26	+12:30	+16:11	+7:56
10	-7:14	-14:18	-10:33	-1:32	+3:38	+0:51	-5:07	-5:23	+2:47	+12:46	+16:06	+7:29
11	-7:38	-14:19	-10:18	-1:16	+3:40	+0:39	-5:16	-5:14	+3:08	+13:02	+16:00	+7:02
12	-8:02	-14:20	-10:02	-1:00	+3:42	+0:27	-5:24	-5:05	+3:29	+13:18	+15:53	+6:34
13	-8:25	-14:19	-9:46	-0:44	+3:44	+0:15	-5:32	-4:55	+3:50	+13:33	+15:46	+6:06
14	-8:48	-14:18	-9:30	-0:29	+3:44	+0:03	-5:39	-4:44	+4:11	+13:47	+15:37	+5:38
15	-9:10	-14:16	-9:13	-0:14	+3:44	-0:10	-5:46	-4:33	+4:32	+14:01	+15:28	+5:09
16	-9:32	-14:13	-8:56	+0:01	+3:44	-0:23	-5:52	-4:21	+4:53	+14:14	+15:18	+4:40
17	-9:52	-14:10	-8:39	+0:15	+3:43	-0:36	-5:58	-4:09	+5:14	+14:27	+15:07	+4:11
18	-10:12	-14:06	-8:22	+0:29	+3:41	-0:49	-6:03	-3:57	+5:35	+14:39	+14:56	+3:42
19	-10:32	-14:01	-8:04	+0:43	+3:39	-1:02	-6:08	-3:44	+5:56	+14:51	+14:43	+3:13
20	-10:50	-13:55	-7:46	+0:56	+3:37	-1:15	-6:12	-3:30	+6:18	+15:02	+14:30	+2:43

¹ Als je net als de auteur slecht bent in rekenen is dit soms makkelijker te doen met een rekenmachine. Dit voorbeeld laat zien hoe. $01 - 4 = -3$, een negatief getal wat betekent dat je op de vorige dag uitkomt: $24 - 3 = 21 \text{ uur}$. $45 \div 0,6 = 75$. $43 \div 0,6 = 71,67$. $75 - 71,67 = 3,33$. $3,33 \times 0,6 = 2 \text{ minuten}$.

² Bron: <http://home.netcom.com/~abraxas2/eot.htm>

Dag	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
21	-11:08	-13:49	-7:28	+1:00	+3:34	-1:28	-6:15	-3:16	+6:40	+15:12	+14:16	+2:13
22	-11:25	-13:42	-7:10	+1:21	+3:30	-1:41	-6:18	-3:01	+7:01	+15:22	+14:01	+1:43
23	-11:41	-13:35	-6:52	+1:33	+3:24	-1:54	-6:20	-2:46	+7:22	+15:31	+13:45	+1:13
24	-11:57	-13:27	-6:34	+1:45	+3:21	-2:07	-6:22	-2:30	+7:43	+15:40	+13:28	+0:43
25	-12:12	-13:18	-6:16	+1:56	+3:16	-2:20	-6:24	-2:14	+8:04	+15:47	+13:11	+0:13
26	-12:26	-13:09	-5:58	+2:06	+3:10	-2:33	-6:25	-1:58	+8:25	+15:54	+12:53	-0:17
27	-12:39	-12:59	-5:40	+2:16	+3:03	-2:45	-6:25	-1:41	+8:46	+16:01	+12:34	-0:47
28	-12:51	-12:48	-5:21	+2:26	+2:56	-2:57	-6:24	-1:24	+9:06	+16:06	+12:14	-1:16
29	-13:03	-12:42	-5:02	+2:35	+2:49	-3:09	-6:23	-1:07	+9:26	+16:11	+11:54	-1:45
30	-13:14		-4:44	+2:43	+2:41	-3:21	-6:21	-0:49	+9:46	+16:15	+11:33	-2:14
31	-13:24		-4:26		+2:33		-6:19	-0:31		+16:18		-2:43

Bijvoorbeeld:

- Het voorbeeld uit 2.a: De PMT is 04:26. De datum is 17 augustus. Volgens de tabel is de tijdsvereffening dan -4 minuten en 9 seconden. $04:26 - 4 \text{ min. } 9 \text{ sec.} = 04:21$ en 51 seconden. De WPT is dus 17 augustus 1966 04:21 uur.
- Het voorbeeld uit 2.b: De PMT is 21:02. De datum is 5 februari. De tijdsvereffening is dan -14 minuten en 1 seconde. $21:02 - 14 \text{ min. } 1 \text{ sec.} = 20:47$ en 59 seconden. De WPT is dan afgerond 5 februari 1980 20:48.

Samenvatting

- Kijk in welke tijdzone de geboorteplaats ligt. Trek het hierbij behorende tijdsverschil af van de geboortetijd als de plaats op het oostelijk halfrond ligt, en tel het bij de geboortetijd op als de plaats op het westelijk halfrond ligt.
- Als zomertijd geldt trek dan 1 extra uur af.
- Zet de lengtegraad van de geboorteplaats om in een tijdswaarde.
- Als de geboorteplaats op het westelijk halfrond ligt, trek dan de tijdswaarde af van GMT. Als de geboorteplaats op het oostelijk halfrond ligt, tel dan de uitkomst op bij de GMT. De uitkomst is Plaatselijke Middelbare Tijd (PMT).
- Zoek de tijdsvereffening op voor de datum van de PMT en verreken deze met de PMT. De uitkomst is de Ware Plaatselijke Tijd (WPT).